

Kód kurzu: SP4MP_MTO2

Číslo úkolu: 6

Jméno: Vlasta Štěpánová

Téma výzkumu: Návykové látky

Problém: Užívání návykových látek ve vzorku žáků základní školy ve městě a na vesnici

Otázka: Liší se vztah k návykovým látkám u žáků základní školy ve městě a na vesnici?

1) Pro svůj výzkumný návrh jsem si zvolila **téma** z oblasti návykových látek. Konzumace návykových látek (alkoholu, drog a tabákových výrobků) mladistvými je aktuálním problémem dnešní doby. Roste počet žáků základních škol, kteří užívají návykové látky, ačkoliv ještě nedosáhli věku osmnácti let. Výskyt konzumentů drog se každý rok zvyšuje, oproti tomu se snižuje jejich věk. Alarmující je postavení České republiky, co se týče konzumace alkoholu a drog mezi mladistvými v rámci Evropské unie a také jejich nízký věk při prvním styku s drogou (viz <http://www.amicia.cz/projekty/statisticke-udaje/>)

Cílem mého zkoumání bude pomocí pilotního výzkumu na vzorku žáků šestých a devátých tříd vybraných základních škol v Brně a na vesnicích v okolí Brna zjistit údaje, které se týkají užívání návykových látek. S použitím dotazníku chci stanovit vztah žáků k návykovým látkám, dostupnost těchto látek a jejich konzumaci. Ve výzkumu se pokusím o zhodnocení dosažených výsledků a údajů a dále o porovnání odpovědí mezi mladistvými ve městě a na vesnici. Výsledky zpracuji do přehledných tabulek a grafů.

2) Hlavní výzkumnou otázkou je, zda je rozdíl v konzumaci návykových látek mezi žáky, kteří navštěvují základní školy v Brně a žáky, navštěvující základní školy ve vybraných vesnicích Jihomoravského kraje. Návykové látky si rozdělím do různých kategorií (alkohol, tabák, jednotlivé drogy). **Vedlejší otázky výzkumu** se budou týkat jednotlivých druhů návykových látek. Jde tedy o otázky: Mají žáci na vesnických základních školách těžší možnost obstarat si drogy? Kombinují alkohol s drogou častěji žáci brněnských základních škol? Jak se liší jejich vztah k návykovým látkám oproti žákům ze základních škol na vesnici? Je i zde rozdíl ve věku, kdy žáci poprvé kouřili, pili alkohol nebo užili drogu? Odlišuje se okruh přátel, co se týče konzumace návykových látek u žáků na vesnici a ve městě?

3) Pro tento výzkum jsem zvolila **metodu kvantitativní**. Snahou je oslovit cca 200 respondentů. Proto se jako vhodný nástroj jeví forma dotazníku, kdy dostanou všichni dotazovaní dotazník. Je to nejvhodnější metoda, pokud chci oslovit větší množství

respondentů. Jiná forma sběru dat, například rozhovor, se mi nezdá dobrý, jelikož při takovém množství by to bylo časově náročné. Dále si stanovím hypotézy, které budou pomoci mého kvantitativního výzkumu potvrzeny nebo vyvráceny.

4) Hypotéza teoretická: Konzumace návykových látek u žáků základní školy je ovlivněnatím, zda navštěvují základní školu ve městě nebo na vesnici.

Hypotéza pracovní: Děti, kteří navštěvují základní školy na vesnici mají menší zkušenosti s návykovými látkami než děti ze základních škol ve městě.

Žáci základních škol na vesnici mají větší problém obstarat si drogu než žáci navštěvující městskou základní školu.

Frekvence opilosti u žáků šestých tříd je nižší než u žáků devátých tříd ZŠ.

Žáci navštěvující 9. třídu ZŠ ve městě kombinují alkohol s jinou drogou častěji než žáci devátých tříd na vesnici.

Četnost konzumace tabáku u žáků 6. tříd na vesnici je menší než u žáků šestých tříd ve městě.

5) Koncept: Užívání návykových látek.

Konceptualizace: Rozdíl v užívání návykových látek u žáků základních škol ve městě a na vesnici.

Operacionalizace: Indikátory: Frekvence užívání návykových látek.

Možnosti získání návykové látky.

Věk, kdy byla poprvé návyková látka konzumována.

Počet přátel, kteří návykové látky užívají.

Druh návykové látky.

Kombinování návykových látek.

6) Pro svůj kvantitativní výzkum jsem jako metodu sběru dat zvolila **dotazník**. Předností dotazníku je, že je díky němu možné relativně snadno a v krátké době oslovit velké a pro můj výzkum dostatečné množství lidí. **Vzorkem** bude cca 200 respondentů a to žáků 6. a 9. tříd vybraných základních škol. **Výzkumnou populací** jsou dle mého názoru žáci šestých a devátých tříd základních škol v ČR.

7) Úryvek z dotazníku:

1. Pil/a jsi někdy alkohol? ano ne

(pokud je odpověď ne, přejdi na otázku číslo 8)

2. V kolika letech jsi pil/a poprvé alkohol?

3. Kdo Ti ho poprvé nabídl? rodiče † sourozenci †
 prarodiče † vrstevníci † někdo cizí †

4. Při jaké to bylo příležitosti? rodinná oslava † návštěva restaurace †
 návštěva diskotéky † školní výlet † tábor †
 jiná příležitost (uveďte jaká)

5. Jak často piješ alkohol? denně † několikrát týdně † 1krát týdně †
 1krát za 14 dnů † 1krát za měsíc † méně často †

6. Byl/a jsi někdy v posledním půlroce opilý? jednou – 2krát † 3krát – 5krát †
 vícekrát † ne †

7. Kombinoval/a jsi alkohol s nějakou jinou drogou? V případě kladné odpovědi napiš s jakou.
ano †
ne †

8. Kouřil/a jsi někdy? ano † ne †

(Pokud jsi odpověděl/a záporně, přejdi na otázku....)

9. Kde jsi cigaretu sehnal/a: od rodičů † od kamarádů † prodali mi ji v obchodě
 v restauraci † od někoho cizího †

10. Kouřil/a jsi častěji než jednou? ano † ne †

11. Pokud kouříš, vyber vhodnou možnost jak často a doplň kolik cigaret vykouříš za vybrané období.

denně †

několikrát týdně †

1krát týdně †

1krát za 14 dnů †

1krát za měsíc †

méně často †

12. Proč kouříš?

8)Problém mého výzkumu vidím především v tom, že dotazník musí být velice pečlivě promyšlen, některé jeho otázky mohou být respondentům nesrozumitelné. Také může být ovlivněna pravdivost respondentových odpovědí. Stává se, že žáci vyplňují své dotazníky doma s rodiči, čímž je jejich věrohodnost značně snížena. Této skutečnosti mohu předejít tím, že rozdám dotazníky v hodině (např. občanské výchovy, kam téma spadá) a po vyplnění si je sesbírám. Problém spatřuji také v tématu mého výzkumu, kdy mohou žáci odpovídat zkresleně. I když jim na začátku dotazníku zaručím anonymitu, jedná se o citlivé téma užívání návykových látek, je zde tedy pravděpodobnost, že i tak nebudou žáci odpovídat dle pravdy. Mezi etické problémy řadím fakt, že žáci budou odpovídat na osobní otázky. Nejsem si zcela jistá, jestli by zde neměl být souhlas rodičů s tímto výzkumem. Zde bych opět zdůraznila zajištění anonymity respondentů, kdy se nemusí bát, že budou jejich odpovědi dále použity nebo někde publikovány.

9) Seznam relevantní literatury

- BERANOVÁ, M. *Jídlo a pití v pravěku a ve středověku*. Praha: Academia, 2005
- GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000
- GAVORA, P. *Výzkumné metody v pedagogice*. Brno: Paido, 1996
- HAJNÝ, M. *O rodičích, dětech a drogách*. Praha: Grada, 2001
- CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu*. Praha: Grada, 2007
- JEDLIČKA, R., KLÍMA, P., KOŤA, J., NĚMEC, J., PILAŘ, J. *Děti a mládež v obtížných životních situacích*. Praha: Themis, 2004
- LABÁTH, V. a spol. *Riziková mládež*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2001
- MIOVSKÝ, M. *LSD a jiné halucinogeny*. Bothovice: Albert, 1996
- MÜHLPACHR, P. *Sociální patologie*. Brno: Masarykova univerzita, 2001
- NEŠPOR, K. *Návykové chování a závislost*. Praha: Portál, 2003
- NEŠPOR, K. *Vaše děti a návykové látky*. Praha: Portál, 2001
- NOŽINA, M. *Svět drog v Čechách*. Praha: KLP, 1997

- PELIKÁN, J. *Základy empirického výzkumu pedagogických jevů*. Praha. Nakladatelství Karolinum, 2004
- PRESL, J. *Drogová závislost. Může být ohroženo i Vaše dítě?* Praha: Maxdorf, 1994
- PROKEŠ, J. a kol. *Základy toxikologie I*. Praha: Karolinum, 1997
- RIESEL, P. *Lesk a bída drog*. Olomouc: Votobia, 1999
- ROTGERS, F. a kol. *Léčba drogových závislostí*. Praha: Grada, 1999
- ŘEHAN, V. *Závislost na alkoholu a jiných drogách – psychologický přístup*. Olomouc: Vydavatelství UP v Olomouci, 1994
- SOURNIA, J.-CH. *Dějiny pijáctví*. Praha: Garamond s. r. o., 1999
- STONE, T., DARLINGTONOVÁ, G. *Léky, drogy, jedy*. Praha: Academica, 2003
- ŠEDIVÝ, V., VÁLKOVÁ, H. *Lidé, alkohol, drogy*. Praha: Naše vojsko, 1988
- TYLER, A. *Drogy v ulicích. Mýty-fakta-rady*. Praha: IŽ, s.r.o., 2000
- ZÁBRANSKÝ, T. *Drogová epidemiologie*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003
- ZÁBRANSKÝ, T., VOREL, F., BALÍKOVÁ, M., ŠEVL, J. *Smrtelná předávkování nelegálními drogami a těkavými látkami v ČR. Stručný souhrn a manuál pro monitorování*. Praha: Úřad vlády ČR, 2004